

‘Jonge en complexe branche vraagt om belangenbehartiger’

Openbare verlichting is een relatief jonge sector en wordt nog slechts mondjesmaat genoemd in regelingen als de Wegenverkeerswet en NEN1010, voor elektrische installaties. Ook op het gebied van aanbestedingen is het een nauwelijks ontgonnen gebied. De gloednieuwe stichting OVLNL (Openbare Verlichting Nederland) biedt op al die gebieden een gezond klankbord en is vanaf nu dé vertegenwoordiger van de branche.

Eerst een stukje historie. Vóór 1998 was alle openbare verlichting, provinciaal en gemeentelijk, in handen van energiebedrijven. In dat jaar trad de elektriciteitswet in werking en begon de liberalisering van de energiesector en daarmee marktwerking. Energiebedrijven werden NV's en gingen zich beperken tot hun kerntaken. Openbare verlichting en verkeersregelinstallaties vielen daarbuiten. Deze zijn onderdeel van de openbare ruimte en dus niet van het energiebedrijf. Daarmee werd openbare

Arthur Klink

verlichting de taak van de gemeente en provincie. Wel zetten de afdelingen van de energiebedrijven, die zich tot dan toe hadden beziggehouden met openbare verlichting, hun activiteiten door. Zij werden aparte organisaties, los van de energiebedrijven. Voorbeelden zijn ZIUT van Nuon, en CityTec, van Eneco, en Essent Lighting, van Essent. Vervolgens fuseerde Essent Lighting met Ziut en gingen beide bedrijven verder onder de naam Ziut. Samen met CityTec zijn dit twee grote spelers op de markt van openbare verlichting. Daarnaast zijn er diverse kleine en grote aannemers en installatiebedrijven die zich op deze markt bewegen.

Opdrachtgever en eigenaar

Door deze ontwikkelingen werden gemeente en provincie eigenaar en opdrachtgever van openbare verlichting. ‘Op die manier kwam ik zelf in de sector terecht,’ herinnert OVLNL-voorzitter Arthur Klink zich. ‘Ik hielp de gemeente Utrecht met het vormgeven van haar rol als opdrachtgever en eigenaar.’ Voor gemeenten was dat niet makkelijk. ‘Openbaar verlichtingsbedrijven gingen zich gedragen als commerciële marktpartijen en van de ambtenaren vroeg dat een zakelijker opstelling. Dat riep allerlei vragen op, zoals hoe besteed je openbare verlichting aan en wat moet er in het bestek komen? Om deze vragen te beantwoorden, zijn we gestart met het Inter Gemeentelijk overleg Openbare Verlichting. Dit organiseert sindsdien bijeenkomsten en symposia waar ambtenaren kennis delen en nadenken over hun nieuwe rol.’ Dit netwerk groeide snel en op dit moment zijn 163 gemeenten en vijf provincies en Rijkswaterstaat aangesloten bij het IGOV.

50%

Deze groei bracht openbare verlichting meer in beeld bij de overheid. ‘Vooral omdat verlichting maar liefst de helft van het energieverbruik van de gemeente voor haar rekening neemt, gemiddeld ongeveer 50%. Op landelijk niveau is dit 1,5 tot 2% van het energieverbruik.’ Doordat vervolgens

allerlei maatregelen werden genomen om energie te besparen, groeide het IGOV verder. Zo gaf de introductie van led, zo'n acht jaar geleden, een nieuwe boost aan de markt. 'Die werd bovendien complexer.

verwarrend, want partijen willen niet altijd hun innovaties delen. Daar gaat het ook niet om, want het platform is vooral een ontmoetingsplaats voor overheid en markt. Zij praten over product-overstijgende

De levensduur van led is namelijk 15 tot 25 jaar en dat maakt het voor gemeenten lastig om keuzes te maken. Bovendien zijn op led-gebied veel verschillende leveranciers actief, maar is hun kwaliteit niet altijd helder. Daarmee nam opnieuw de kennisbehoefte bij gemeenten toe.'

IGOV Innovatieplatform

Een andere reden voor verdere groei van het IGOV bleek de verandering van de gemeentelijke organisaties. Klink: 'Steeds meer technische kennis verdwijnt, de gemeente moet integraal denken, meer marktgericht. Dat vraagt om andere kwaliteiten, meer kennis van contracten en dergelijke. Maar contractmanagers hebben geen intern klankbord meer en daarvoor biedt het IGOV een alternatief kennisplatform.' Drie jaar geleden was het IGOV uitgegroeid tot een vaste partner en adviseur van de VNG. 'Toen bedachten we dat niet alleen overheden met elkaar moesten praten, maar ook met marktpartijen. Dus startten we met het IGOV Innovatieplatform, een openbaar platform dat innovatieve ontwikkelingen op het gebied van openbare verlichting stimuleert en initieert. Overheden, kennisinstellingen en marktpartijen die actief kennis en informatie willen uitwisselen, kunnen zich aansluiten. Dat leek in eerste instantie

zaken, zoals dynamische verlichting, Smart Lighting, led en dergelijke. Voor met name kleine en middelgrote bedrijven is dit een mooi netwerk.' Op dit moment zijn 50 marktpartijen lid.

Formele rechtsvorm

Ook al is Klink blij met deze positieve ontwikkelingen, 'het blijft toch een informeel platform. Terwijl de markt steeds groter werd en de belangen toenamen, groeide ook de behoefte aan een officiële, formele rechtsvorm. Daarom is nu de stichting Openbare Verlichting Nederland een feit. Het IGOV en het IGOV Innovatieplatform gaan door als commissie van OVLNL.' OVLNL zet zich landelijk in voor de belangen van de sector Openbare verlichting, brengt het vakgebied bestuurlijk onder de aandacht en vertegenwoordigt de sector in diverse overlegorganen. 'Een paar voorbeelden,' zegt Klink. 'De Elektriciteitswet 1998, artikel 16c, gaat over het veilig werken aan openbare verlichtingsnetten. Alleen de netbeheerder mag dat nu doen, maar daarvan zijn de kosten hoog. Een aannemer kan ook veilig werken en kost veel minder. Een ander voorbeeld: de bemeting van netten moet altijd gaan via de netbeheerder, evenals het aan- of uitschakelen van de openbare verlichting. Ook al gaat het om slechts één schakeling,

ook dat moet via de netbeheerder gebeuren. Dat soort restricties staat energiebesparing in de weg. Technisch is al veel mogelijk, maar volgens de regels mag het niet. Dat willen wij als OVLNL veranderen en verbeteren.'

Combikabel

Een ander speerpunt van OVLNL is de vervanging van de combikabel. Veel ovl-netten werken met behulp van een combikabel. Hierbij worden huisaansluiting en de lantaarnpaal voor de deur via één kabel gevoed. Klink: 'De combikabel is eigendom van de netbeheerder en dat geeft veel

wij zijn inmiddels niet voor niets partner van de VNG.'

Jonge talenten stimuleren

Omdat de technieken steeds complexer worden, draait de ontwikkeling van de OVL-branche in de toekomst vooral om het ontwikkelen, borgen en uitdragen van kennis. 'Zo willen we jonge talenten stimuleren, bijvoorbeeld via een Openbaar Verlichtingsfonds, om opleidingen te volgen en hun kennis bij te houden door onderzoek te doen. Bijvoorbeeld naar Smart City en hoe je met licht meer kan doen voor de omgeving. En in het kader van onze

gedoe bij storingen. Je kan de stroom niet uitschakelen, want dan komt de hele straat in het donker te zitten. Het werken aan zo'n combikabel is daardoor onnodig duur. Dat moet veranderen in een separate huis- en openbare verlichtingskabel. Daarom zijn wij voorstander van UCON, de Uitfasering Combikabel Openbare Verlichting Nederland. Die oplossing is veel flexibeler, kost minder, geeft minder storingen, is makkelijker te bemeteren en te schakelen. Helaas bewegen de netbeheerders niet met ons mee, met als argument dat het duurder is. In aanleg is dat ook zo, maar op termijn verdient je het onderhoud terug. Daarmee geeft OVLNL als eerste partij een weerwoord aan de Nederlandse netbeheerders. Wij zijn in structureel overleg met hen op ambtelijk niveau. Maar om stappen te kunnen maken is het wenselijk dat dat overleg ook op management niveau plaatsvindt, want

maatschappelijke verantwoordelijkheid willen we jongeren juist interesseren voor onze sector. Daarom sponsoren we onder andere de Technasium Top Award. 80 scholen met bij elkaar zo'n 5.000 leerlingen hebben de opdracht gekregen om voor 2015 en 2016 de openbare verlichting te vernieuwen. Wij faciliteren dit graag!

Beter positioneren

Tot slot noemt Klink de grote versnippering van bijeenkomsten op het gebied van openbare verlichting. 'Daardoor werd kwaliteit steeds minder en dat willen wij omkeren. In voorjaar 2016 organiseren we een grote OVL-beurs en na de zomer volgt een groot OVL-congres. Naast ontmoeting en kennisdeling en is het beter positioneren van onze branche een hoofddoel. Omdat we, ook op organisatorisch gebied, samenwerken met professionals heb ik daar alle vertrouwen in.'